

gig kell gondolniuk, hogy az iparágukban miképpen képződik a nyereség, milyen jövőbeni akciók teszik lehetővé a profit képződését, megszerzését. A könyv bemutatja az általuk a nyereségszerzés módjaira ajánlott modellek tizenegy változatát, amelyeket sikeresen alkalmaznak az üzleti tevékenységük megújítani szándékozó vállalatok.

Az összefoglaló a könyvben leírtak rendszerbefoglalásához, a konkrét feladatok áttekintéséhez nyújt segítséget a jövőkép- és stratégiaalkotás legfontosabb lépéseinek áttekintésével. Kitér az előkészítéstől kezdve a jövőkép és a misszió felvázolásán, a környezet és a belső adottságok, képességek vizsgálatán át a végső forma kialakításáig. Legvégül variánsokat ismerünk meg a cselekvési módok meghatározásához, a stratégiák megfogalmazásához. A szerző megjegyzi, hogy ezek egymástól függetlenül és egymással kombinálva is alkalmazhatók. Könyve hasznos tájékoztatást nyújt napjaink vezető vállalatainak stratégiai, értékteremtésre irányuló elgondolásairól.

Rubóczky István

A MŰVÉSZET TÖRTÉNETE

Az érett reneszánsz. Itália, Spanyolország.
A reneszánsz elterjedése Európában

Magyar Könyvklub, 2000.

A sorozat 7. és 8. kötete. Bennük egy csodálatos világ tárul elénk: a reneszánsz művészek, alkotásaik, és nem utolsósorban mecénásaik világa. Igaz, a mecénások motívációja többnyire korántsem szeplőtlen. Amint a reneszánsz itáliai térhódításáról olvashatjuk „Ebben a világban a művészpártolás a hatalom és a tekintély jelképévé válik – mi több, bizonyos körökben kívánatos vagy egyenesen kötelező is... A hatalom valósággal megköveteli a fényűzést...” Tegyük azonban rögtön hozzá: a fényűzés itt igen jelentős részben szépséges műalkotások létrehozását jelenti és természetesen ennek finanszírozását is,

éppen ezért soha rosszabb célja ne legyen a gazdagok és a hatalmasok magamutogatásának! És „E cél szolgálataira jött létre a fejedelmek, hercegek és arisztokraták udvara körül egy „kulturális apparátus”, ami gyűjteményeket, árchitektúrát, lakóházak, kertek építését eredményezi művészek, irodalmárok és humanisták részvételével”. Egészítsük ki rögtön e felsorolást, amint erre e kötetek bőséges bizonyossággal szolgálnak, palotákkal, valamint templomokkal és egyéb középületekkel is. „A műveltség megjelenik az „erények” sorában, ami a fejedelemre nézve kötelező, tágabb keretek között pedig a város képeinek is ezt kell tükröznie, hogy műremekei révén az előjárói hírnevét öregbítse.” Valóban, lenyűgözően szép alkotások – építészeti művek, szobrok, festmények, egyéb dísz tárgyak – kincsestárát tárják e kötetek elé, és e műalkotások értékrendje is barátságos: a humanista értékeket tükrözi.

„A humanizmust nevezhetjük a reneszánsz filozófiájának, amely áthatja az akkori szellemi élet minden elemét” összegezik a szerzők. Aligha kerülhet meg a következtetés, hogy az értékrend mai alakulását tekintve ugyancsak kellene a mai világnak egy új reneszánsz, hiszen éppen a humanizmus az, ami mindinkább kiszorulni látszik az azon eluralkodó értékrendből.

Figyelemreméltó az egyház nagyon is gyakorlatisas hozzáállása: „A cinquecento beköszöntével Róma veszi át Itália művészeti fővárosának szerepét, miközben a pápák udvarában valóságos kultúra- és művészetpolitika alakul ki, amely a legkiválóbb alkotókkal számol... Tekintettel arra, hogy a korszak kultúrája és uralkodó művészeti törekvései világi jellegűek voltak, az egyház nemigen habozott, hogy a klasszikus pogány tematikát szent helyekre is bevezesse, mintegy egyezséget kötve a szakrális és a profán gondolatok között.”

Az előző kötet is utalt rá, hogy a reneszánsz emelte a művészt (ismét) meszteremberből a megbecsülendő alkotó

rangjára. Ez bizonyára nagyban hozzájárulhatott ahhoz, hogy – amint olvashatjuk – „a művészek nem csak fáradságosan kutatták alkotó- és kifejező eszközeik fejlesztésének lehetőségeit, hanem sokan elméletekbe is foglalták a saját nézeteiket, felfogásukat a művészetről és azokról a technikai módszerekről, amelyeket létrehoztak, fejlesztettek. A közkezen forgó értekezések, amelyeket jobbra maguk a művészek állítottak össze, nemcsak a nagy reneszánsz alkotók tapasztalatait és ismereteit gyűjtötték egybe, hanem tárgyalták a korábbi örökölt tanításokat is.” A szerzők között pedig olyan nevek találhatunk, mint Leonardo da Vinci, Dürer, Palladio, Giorgio Vasari.

Egy rövid fejezet betekintést enged a római Szent Péter bazilika építésének történetébe, s felvázolja azt a különleges technikai teljesítményt, amelyet a hatalmas kupola létrehozása jelentett. Valójában alig felfogható, hogy a tudományok akkori állása mellett az alkotók hogyan voltak képesek erre.

A kötetek, amelyek egyaránt felölelik az érett reneszánsz építészét, szobrászatát és festését, nagyrészt a kiemelkedő művészek és azok alkotásainak bemutatásával vezetnek végig e stílus kiteljesedésének és európai elterjedésének történetén. A leírások szükségképpen szűkszavúak, de így is sokatmondóak. Az elbeszélés színességét jól érzékeltetik már az alcímek is: Raffaello, az építés és díszítőművész + Peruzzi hozadéka + Michelangelo hallatlan merészsége + a klasszikus stílus nagykövetei Velencében + Giulio Romano festői architektúrája + Palladio: hagyomány és korszerűség + Róma Vignola jegyében + Michelangelo, a cinquecento géniusza + Cellini virtuozitása + Giambologna és a csigavonal + Giorgone, az első velencei mester + Leonardo öröksége Lombardiában és Piemontében + Ferrera hercegi udvara: Garofalo és Dosso Dossi + Correggio független útja + Parmigianino stílusa + Beccufumi Sienában + Barocci lágy stílusa + Tintoretto teatralitása.

A Spanyolországról szóló résznél egybek közt: a klasszikus rend: Pedro Machuca + A platereszk meghaladása: Covarrubias + A szintézis: Siloe és Vandelvira + A burgosi iskola: Bigarny: Ordóñez és Siloe + A Leoni család és az andalúz iskola + A manierizmus kezdetei: Berruguete, a két Masip és az andalúz iskola. Külön említést érdemel az a fejezet, amely El Greco csodálatos művészetét mutatja be.

A nyolcadik kötet arról szól, hogyan terjedt a reneszánsz művészet Európában. A kiindulást kétségtelenül az itáliai művészet adta. Igen figyelemreméltó a „technikai háttér” szerepe. A mint a szerzők vázolják, művészeti téren az eszmék, személyek mobilitása jelentősen megnőtt azoknak a mechanizmusoknak a jóvoltából, amelyek az itáliai stílus elterjesztésére alakultak ki. A könyvnyomtatás, a metszetek, a művészek utazásai, az udvarok fogékonysága az itáliai ízlésre és sok más tényező együtt adta ezt a környezetet, amelyben a XVI. századi európai művészet fejlődése végbement.

Az eredmény, az itáliai reneszánsz hatására kialakult európai művészet élvezetesen sokszínű. „*Minden művész azon iparkodott, hogy kialakítsa a maga italianizált modelljét. Néhányan elfordultak mindattól, amit elődeik teremtettek meg, és több-kevesebb sikerrel, de eltökélten ásták bele magukat az újba, vagy annak valamelyik szeletébe. Mások tartózkodóbbak voltak, és esetenként átvettek valamit a délről származó gondolatokból, anélkül azonban, hogy a saját művészi hagyományaik alapelveiből bármit feladtak volna. A két véglet között számtalan köztes változat húzódik meg...*” Az alkotások szépségéből pedig nagyon sokat viszszaad a könyv gazdag képanyaga.

A könyvek ezúttal is elegánsak, nagyon szép kiállításúak. Kár, hogy a két oldalt beborító képeket megtöri a lapok fűzése, ez azonban inkább csak apró szépséghiba.

A szerzők döntése, hogy mennyi tárgybeli tudást tételeznek fel az olvasókról.

Ez utóbbiak között bizonyára lesznek olyanok, akik szívesebben vennének helyenként több magyarázatot. (pl. egyes stílusok fő azonosító vonásairól, vagy éppen a kevésbé közismert építészeti, művészeti szakkifejezésekről) Ez is legfeljebb csekély kényelmetlenség, amelyet könnyen feledtet az élmény, amelyet e kötetek olvasása ad.

O. P.

SIGVALD J. Harryson

JAPÁN

TECHNOLÓGIA

ÉS INNOVÁCIÓ

MENEDZSMENT

(*Japanese Technology and Innovation Management*)

Edward Elgar, 1998 (Angol nyelven)

Harryson szerint e művének legfőbb üzenete, hogy az innovációs folyamat többé nem korlátozódik a know-how-ra – azaz a „tudni hogyan csináljuk” ismeretére – hanem inkább a „tudni kihez forduljunk” válik a támaszává. A cégeknek, hogy képesek legyenek gyorsan fejlődni és ennek révén kellő rugalmassággal alkalmazkodni a piacok változásaihoz. Változtatni kell a stratégiájukon. Többé nem arra kell törekedniük, hogy a részlegeik minden szükséges tudást belül halmozzanak fel, hogy mesterfokon és minden szükséges részletre kiterjedően megtanulják minden feladat ellátását, azaz felszerelkezzenek minden szükséges know-how birtoklásával, hanem inkább arra, hogy képesek legyenek a szükséges tudást, know-how-t a kapcsolataik révén bevinni a tevékenységükbe. Ennek megfelelően, a kutatás-fejlesztés vezetőinek, valamint a technológiai vezetőknek gondoskodniuk kell arról, hogy minden tevékenységi terület vezetője pontosan tudja, kik azok – mind a cégen belül, mind pedig a külvilágban –, akik segíteni tudnak a K+F projektjeik sikerre vitelében.

Maga az alapelv természetesen régóta nem újdonság. Benne az a törekvés jelenik meg, hogy a cég, illetve annak részlege a munkamegosztás révén optimalizálja erőforrásainak felhasználását. Az innovációs fejlesztő munkában ennek megvalósítására vált világszerte nagyjelentőségű területté, sőt üzletgá a technológia transzfer¹. Jórészt ez teszi lehetővé a cégek, illetve a részlegeik számára, hogy a maguk ezen a területen végzendő tevékenységének bizonyos elemeit pótolják, illetve kiegészítsék mások átvehető tudásával, illetve innovációs eredményeivel. Az így megvalósuló munkamegosztás eszközül szolgál arra, hogy megteremthessék az innovációs fejlesztéshez mozgósítható saját erőforrásaik optimális kihasználásának feltételeit, és ezzel javítsák tevékenységük gazdasági hatékonyságát, ami már önmagában is a versenyképességük javulását eredményezheti. Az ilyen munkamegosztás további, nagyon figyelemreméltó hozadéka, hogy

- Általa jelentős mértékben lerövidíthetik az innovációs fejlesztés elvégzéséhez szükséges időt, és ezzel számottevően gyorsabban tudnak megjelenni a piacon az új innovációs eredményeket megtestesítő árucikkkel;
- A mások által létrehozott, kész és főként már kipróbált, illetve igazolt eredmények átvétele révén ugyancsak jelentős mértékben csökkenteni tudják az innovációs fejlesztő munkával amúgy elkerülhetetlenül együttjáró kockázatokat, és el tudják kerülni a fejlesztési zsákutcákat és a buktatókat (az innovációban is „más kárán tanul az okos”);
- Ez kínál gyakorlati lehetőségeket arra, hogy a maguk innovációs fejlesztési eredményeit, az azokban rejlő gazdasági értékeket a saját közvetlen tevékeny-

¹ A technológia transzfer sokkal többet foglal magában, mint pusztán a technológiaiakkal folytatott kereskedelmi ügyleteket. Az esetek igen jelentős hányadában a cégek különféle szakmai kapcsolatok útján, nem pedig kereskedelmi ügyletek révén jutnak technológiákhoz, vagy azok létrehozását segítő K+F és egyéb innovációs fejlesztési eredményekhez.